

КАРТОГРАФІЯ

УДК 528.9

КАРТОГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А. В. Кібиш

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс,

спеціальності «Геодезія та землеустрій»,

навчально-науковий інститут агроєкології та землеустрою

Науковий керівник – к.т.н., доцент С. М. Остапчук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті виконано аналіз природно-заповідного фонду громад Тернопільської області з використанням сучасних методів картографічного моделювання. Як результат досліджень, у роботі представлено авторський оригінал тематичної карти, що відображає кількісні та якісні характеристики заповідних територій.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, територіальна громада, картографічне моделювання, тематична карта.

The article analyzes the natural reserve fund of communities of the Ternopil region using modern cartographic modeling methods. As a result of the research, the paper presents the author's original thematic map that reflects the quantitative and qualitative characteristics of protected areas.

Keywords: nature reserve fund, territorial community, cartographic modeling, thematic map.

Природно-заповідні території відіграють ключову роль у збереженні біорізноманіття, підтриманні екологічної рівноваги та створенні умов для раціонального природокористування. На сьогодні важливість комплексного аналізу та просторового моделювання заповідних територій стала очевидною у зв'язку зі зростанням антропогенного впливу, змінами клімату та необхідністю адаптації територіальних громад до нових екологічних викликів. Тернопільська область багата на природно-заповідний фонд і потребує сучасних підходів до картографічного відображення, яке сприяє ухваленню обґрунтованих рішень щодо його охорони та ефективного використання.

Таким чином, розробка та використання тематичних карт природно-заповідних територій громад Тернопільщини є не лише актуальним, але й стратегічно важливим завданням, що сприяє підвищенню екологічної стабільності та забезпеченню сталого розвитку регіону.

Метою роботи є розробка авторського оригіналу тематичної карти для виконання просторового аналізу природно-заповідних територій громад Тернопільської області.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями питань картографічного моделювання природно-заповідних територій та використання ГІС-технологій для їх аналізу займалися чимало теоретиків і практиків. Серед них можна виділити роботи дослідників, які працювали над створенням Національного атласу України та картографуванням національних парків і заповідних зон [1; 2]. Ці роботи демонструють прагнення до модернізації підходів у

картографії та управлінні природоохоронними територіями, що сприяє ефективному збереженню біорізноманіття.

Для аналізу природно-заповідних територій Тернопільської області було використано офіційні дані управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації [3]. Розроблена нами авторська тематична карта представлена на рисунку.

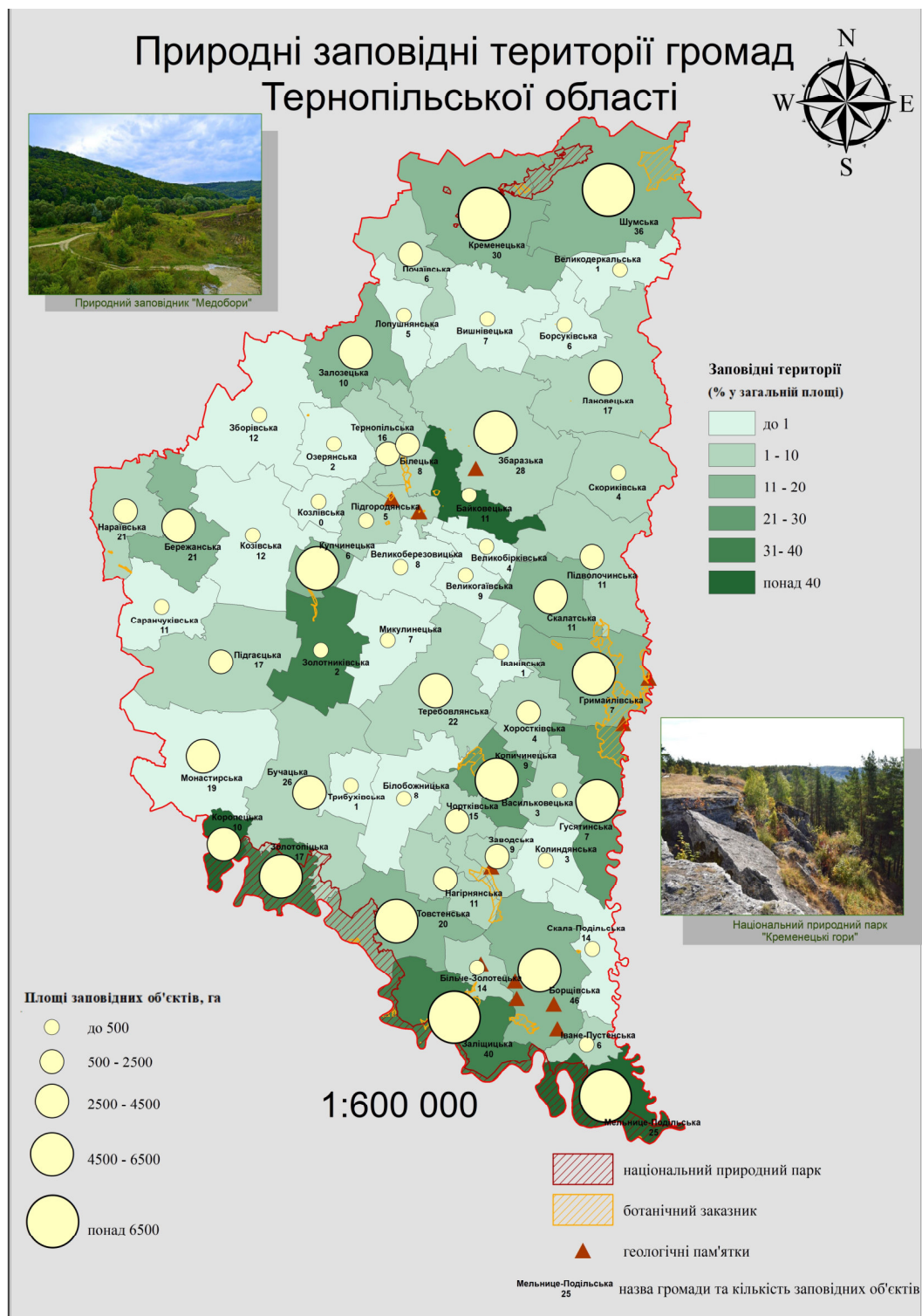

Рисунок. Авторська карта «Природні заповідні території громад Тернопільської області»

Заповідні території охоплюють значну частину області, причому їх частка в громадах суттєво варіюється. Найвищий рівень заповідності (понад 40% загальної площі) характерний для Мельнице-Подільської громади, що робить її ключовою природоохоронною зоною регіону. Інші громади, такі як Золотопотіцька, Борщівська, і Кременецька, також мають значний природоохоронний потенціал (21–40%).

Найбільші природоохоронні території розташовані переважно в південній і південно-західній частинах області. Громади з меншою площею заповідних зон (до 1%) зосереджені в центральній і північній частинах регіону, що свідчить про їхнє менше природоохоронне значення або сильніше антропогенне навантаження. Природоохоронні території є важливим ресурсом для розвитку екологічного туризму, наукових досліджень і підтримки екологічного балансу. Вони також сприяють збереженню рідкісних видів флори і фауни, що є важливим для загальної екологічної стійкості території області.

Цей аналіз демонструє, що Тернопільська область має значний потенціал у збереженні природних ресурсів, який можна розвивати через екотуризм та освітні програми.

Карта природоохоронних територій Тернопільської області виконана з використанням сучасних методів картографування, а саме багатофункціональної програми ArcGIS, що дозволяє після проведеної картографічної генералізації чітко, зрозуміло і однозначно представити складну інформацію.

Частка заповідних територій у загальній площі громади відображена способом картограм. Громади з високим рівнем заповідності позначені темно-зеленим кольором, тоді як громади з мінімальними природоохоронними площами – світло-зеленим. Це дає змогу чітко побачити розподіл заповідних зон у регіоні. Для візуалізації площі заповідних об'єктів використано кругові картодіаграми. Розмір кругових діаграм пропорційний площі природоохоронних об'єктів у гектарах, що допомагає порівнювати відповідні показники громад між собою. На карті використано й інші способи картографічного зображення для різних типів природоохоронних об'єктів: національні природні парки (спосіб ареалів, штрихування червоним кольором), ботанічні заказники (спосіб ареалів, штрихування жовтим кольором), геологічні пам'ятки (спосіб значків, точкове маркування – трикутники коричневого кольору). Це дозволяє читачу розрізнити різновиди природоохоронних територій та краще зрозуміти їх екологічну значущість.

Для покращення сприйняття карти у правому нижньому куті та лівому верхньому додано світлини основних природоохоронних об'єктів, таких як національний природний парк «Кременецькі гори» і заповідник «Медобори».

Базовий масштаб карти 1:600000 дозволяє деталізувати території громад, забезпечуючи достатню роздільну здатність для точного відображення нанесеної інформації. На рис. 1 із зрозумілими поліграфічними обмеженнями карту подано у зменшеному вигляді.

Розроблена авторська карта «Природні заповідні території громад Тернопільської області» є прикладом актуального тематичного картографування, яке поєднує в собі аналітичний підхід та візуальну зручність. Використані способи картографічного зображення дозволяють ефективно презентувати інформацію про природоохоронні території, сприяючи аналізу відповідних кількісних та якісних показників і прийняттю виважених управлінських рішень у сфері охорони природи.

1. Національний атлас України. Київ : ДНВП «Картографія», 2007. 440 с. 2. Четверіков Б., Костянчук А. Методика картографування національних парків і заповідних зон України з використанням ГІС-технологій. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2021. Вип. II (42). С. 84–91. 3. URL: <https://ecology.te.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2024).